

فرزندان خنکی چشمان و ثمره زندگی و مایه ی دلخوشی انسان هستند و نیز یکی از علل سعادت‌مندی انسان در زندگی می باشند

و آنها بر اساس تعبیر قرآن زینت زندگی و نعمت خداوند بشمار می روند. چنانچه خداوند فرموده است: {المال والبنون زينة الحياة}. دارائی و فرزندان، زینت زندگی دنیایند.

فرد هر اندازه هم که اسباب و امکانات رفاهی و دلخوشی برایش مهیا باشد، تنها زمانی احساس رضایت مندی می نماید، که فرزندانش را خوشبخت و نیکوکار و مطیع خداوند ببیند و نیز آنها را در مسیری مشاهده کند که در راستای جلب منفعت و دفع مضرت از خویشتن و دین و وطنش گام بر می دارند، پس اگر والدین خواستار مشاهده چنین موقعیتی هستند لزوما باید با تمام وجود برای تربیت و اصلاح آنان تلاش نمایند.

قانون خداوند بر همین بوده که فرزندان نیک و تربیت یافته از متن خانوارهایی رشد می کنند که سالم و نیکوکار هستند و قرآن نیز آن را اثبات نموده و قانون فطری زندگی هم مؤید چنین مطلبی می باشد. خداوند می فرماید: {وَالْبَلَدُ الطَّيِّبُ يَخْرِجُ نَبَاتُهُ بِإِذْنِ رَبِّهِ وَالَّذِي خَبَتْ لَا يَخْرُجُ إِلَّا نَكِدًا} زمین خوب (و دارای خاک مرغوب)، گیاه آن به فرمان پروردگارش می‌روید و بالا می‌گیرد، اما زمین بد (و شوره‌زار) از آن جز گیاه ناچیز و

کم سود نمی‌روید. (الأعراف:58).

اما پذیرفته بودن این مطلب از نگاه فطرت و عقل را نیز می‌توان در این آیه مشاهده نمود آنجا که بنی اسرائیل خطاب به مریم مقدس وقتی که با حضرت عیسی به شهر بازگشت، را یافت. آنها گفتند: {يَا أُخْتُ هَارُونَ مَا كَانَ أَبُوكَ امْرَأَ سَوْءٍ وَمَا كَانَتْ أُمُّكَ بَعْثًا} (مریم:28)، ای خواهر هارون! نه پدر تو مرد بدی بود، و نه مادرت زن بدکاره‌ای!

اصل بر این هست که خانواده سالم فرزند سالم به جامعه تحویل می‌دهد، خداوند این اصل را در واقعه حضرت نوح و فرزندش نادیده گرفت تا مردم بدانند که هدایت در دست خداوند می‌باشد و قلوب انسان‌ها تا زمانی به خداوند وابسته هستند، که در راه او گام بردارند و مجاهده نمایند و نیز زبان‌های‌شان همواره به دعا برای سعادت‌مندی و خوشبخت و رستگاری در حق خود و فرزندانشان در مشغول باشد.

منزلت دعاء در تربیت فرزندان

دوست بزرگوار! دعا یکی از مهم‌ترین طرقی است که انسان مومن بواسطه آن می‌تواند خواسته‌ها و منویات خود را از خداوند طلب نماید و محقق سازد، چرا که خداوند از این که شما از او بخواهد خوشحال می‌شود. گفته‌اند: اگر چیزی از خداوند نخواهی، ناراحت می‌شود در حالی که اگر چیزی از مردم بخواهی ناراحت می‌شوند.

چه بسا دعا‌های صادقانه‌ای بوده که بواسطه آنها گمگشته‌ای رهیاب گردیده و چیز دوری نزدیک گشته و فاسدی اصلاح شده و گمراهی هدایت یافته است.

و چه بسیار دعا‌هایی بوده که باعث اصلاح فرزندان گشته و موجب بروز برکت در آن شده است. قرآن این نکته مهم را برای ما آموزش داده و واضح می‌سازد، فردی که صالح‌ترین و هدایت‌یافته‌ترین و توانا‌ترین افراد بر تربیت فرزندانش بوده اینگونه عمل نموده و به خدا پناه برده و اصلاح فرزندان‌شان را از او مسئلت می‌نمایند. {زَبَّ هَبَّ لِي مِنَ الصَّالِحِينَ} (الصافات:100). پروردگارا! فرزندان شایسته‌ای به من عطاء کن. (فرزندانی که بتوانند کار دعوت را به دست گیرند و برنامه‌ی مرا تداوم بخشند).

نتیجه آن چیست؟

خداوند در مورد حضرت ابراهیم می‌گوید: ملائکه پیش ابراهیم رفتند و او را به اینکه بزودی خداوند برایش فرزندی عطا می‌کند، بشارت دادند. خداوند می‌فرماید: {وَأَمْرًا أَنَّهُ قَائِمَةٌ فَصَحَّكَتْ فَبَشَّرْنَاهَا بِإِسْحَاقَ وَمِنْ وَرَاءِ إِسْحَاقَ يَعْقُوبَ} همسر ابراهیم (ساره که در آنجا) ایستاده بود (از این خبر که آنان فرشتگان خدایند و برای نجات برادرزاده‌ی شوهرش لوط و سایر مؤمنان از دست کفار آمده‌اند شادمان شد و) خندید، ما (توسط همان فرشتگان) بدو مژده‌ی (تولّد) اسحاق (از او)، و به دنبال وی (تولّد) یعقوب (از فرزندش اسحاق) را دادیم. (هود:71).

آیا ابراهیم برای آنها دعا نکرد؟

بلکه همواره برای آنها از خداوند ایمان و خیر را مسئلت می‌نمود {زَبَّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ آمِنًا وَاجْنُبْنِي وَبَنِيَّ أَنْ نَعْبُدَ الْأَصْنَامَ} (ای پیغمبر! برای قوم خود بیان کن) آن گاه را که ابراهیم (پس از بنای کعبه) گفت: پروردگارا! این شهر (مکه نام) را محلّ امن و امانی گردان، و مرا و فرزندانم را از پرستش بتها دور نگاهدار. (ابراهیم:35)، {زَبَّ اجْعَلْنِي مَقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي رِبْنَا وَتَقَبَّلْ دَعَاءِي} پروردگارا! مرا و کسانی از فرزندانم را نمازگزار کن. پروردگارا! دعا و نیایش مرا بپذیر. (ابراهیم:40)، {زَبَّ وَاجْعَلْنَا مُسْلِمِينَ لَكَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِنَا أُمَّةً مُسْلِمَةً لَكَ} ای پروردگارا! چنان کن که ما دو نفر مخلص و منقاد (فرمان) تو باشیم، و از فرزندان ما ملّت و جماعتی پدید آور که تسلیم (فرمان) تو باشند، (البقرة:128).

نبی خدا حضرت زکریا نیز برای فرزندش دعا می نمود: **﴿رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ﴾** بدان هنگام (که زکریا آن همه مرحمت و محبت خدا را در حق مریم دید، خاشعانه در عبادتگاه به پا خاست و رو به سوی آسمان کرد و) پروردگار خویش را به فریاد خواند، گفت: پروردگارا! (هر چند که خود پیرم و همسرم نازا) فرزند شایسته‌ای از جانب (لطف و کرم) خویش به من عطاء فرما، بیگمان تو شنونده‌ی دعائی (و پذیرنده‌ی تمنائی). (آل عمران:38).

خداوند چنین فرموده است: **﴿يَا زَكَرِيَّا إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ اسْمُهُ يَحْيَىٰ لَمْ نَجْعَلْ لَهُ مِنْ قَبْلُ سَمِيًّا﴾** ای زکریا! ما تو را به پسری مژده می دهیم که نام او یحیی است و پیش از این کسی را همنام او نکرده‌ایم (و شبیه او در صفات فضل و کمال و تقوا و صلاح نیافریده‌ایم). (مریم:7)

و صفات او را چنین بر می شمرد: **﴿يَا يَحْيَىٰ خُذِ الْكِتَابَ بِقُوَّةٍ وَآتَيْنَاهُ الْحُكْمَ صَبِيًّا (12) وَحَنَانًا مِّن لَّدُنَّا وَزَكَاةً وَكَانَ تَقِيًّا (13) وَبَرًّا بِوَالِدَيْهِ وَلَمْ يَكُن جَبَّارًا عَصِيًّا (14) وَسَلَامٌ عَلَيْهِ يَوْمَ وُلِدَ وَيَوْمَ يَمُوتُ وَيَوْمَ يُبْعَثُ حَيًّا﴾** (هنگامی که یحیی متولد شد و بزرگ گردید و به سن رشد رسید، خطاب بدو گفتیم: ای یحیی! کتاب (تورات) را با قوت و (قدرت هرچه تمام‌تر) برگیر (و با جدّ و جهد هرچه بیشتر بدان عمل کن). ما در کودکی بدو بینش (دینی و فهم احکام الهی موجود در تورات) دادیم. * و از فضل خود، بدو مهر و محبت فراوان دادیم (و بر رحم و عطوفت عظیمش سرشتیم) و برکت و پاکی نصیبش کردیم، و او پرهیزگار (به بار آمد) و متقی بود. * و او نسبت به پدر و مادرش نیک رفتار و نیکوکار بود و زورگو و سرکش نبود. * درودش باد (در سراسر زندگی) آن روز که متولد شده است، و آن روز که می‌میرد، و آن روز که زنده و برانگیخته می‌شود. (مریم:15:12)

تمام این برکات برای حضرت یحیی بواسطه دعای پدرش زکریا بود.

حضرت زکریا می خواست، فرزندش به پیامبری برسد و مردم را به طرف خدا و نور و هدایت رهنمون سازد از همین رو معلوم می شود که پیامبران از متاع دنیوی چیزی را به ارث نمی گزارند و آنچه که از آنها برجای می ماند، صدقه می باشد. و زکریا وراثت نبوت و دین را برای فرزندش خواستار شد. خداوند نیز دعایش را قبول کرد و او را چنین بشارت داد.

مادران نیز چنین نمایند:

از مطالب پیشین چنین برداشت نشود که دعا کردن برای فرزند ویژه مردان می باشد قرآن نمونه وارسته ای برای ما بیان می نماید که مادر برای فرزندش و اصلاح وی دعا نموده است. این نمونه را می توان در مادر حضرت مریم که همسر عمران می باشد، یافت. او به فرزندش که هنوز جنین بود و در شکمش بود، دعا می نمود و او را برای خدمت به خانه خدا نذر کرد **﴿وَإِنِّي نَذَرْتُ لَكَ مَا فِي بَطْنِي مُحَرَّرًا فَتَقَبَّلْ مِنِّي إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾** (خداوند شنید) هنگامی که همسر عمران گفت: پروردگارا! من آنچه را در شکم دارم خالصانه نذر تو کردم (تا کارش تنها خدمت به بیت المقدس باشد). پس (آن را) از من بپذیر که تو شنوا و دانائی (و گریه و زاری مرا می شنوی و اخلاص و هدف مرا می دانی). (آل عمران:35).. دختر بودن فرزند مانع از تحقق یافتن نذرش نشد بلکه از خدا خواست تا او را حفاظت نماید و از خدا خواست تا او را به بهترین نحو ممکن پرورش دهد و از او حفاظت نماید بلکه دعایی فراتر از اینها نمود و گفت: **﴿وَإِنِّي سَمَّيْتُهَا مَرْيَمَ وَإِنِّي أُعِيذُهَا بِكَ وَذُرِّيَّتَهَا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ﴾** من او را مریم نام گذاردم و او و فرزندانش را از (وسوسه و گمراه‌سازی) اهریمن مطرود (از درگاه فضل و کرم، به تو می سپارم و) در پناه تو می دارم. (آل عمران:36).

خداوند نیز دعایش را پذیرفت و دخترش را صاحب برکت نمود و او را بر سایر زنان جهان افضلیت بخشید و با بخشیدن عیسی به وی او را نشانه ای بر وجود خود برانگیخت و او فرزندش را از شر شیطان رهانید و شیطان هیچ گونه تسلطی بر آنها نداشت و اینها همگی به برکت دعای مادر مومن و صالح می باشد.

دعای برای فرزند در پرتو سنت

سنت مبارک پیامبر براساس، اسلوب قرآن می باشد و پیامبر نمونه عملی هر کار خیر می باشد. ایشان همواره برای دخترش حضرت فاطمه و دامادش حضرت علی و نوه های خود حضرات حسن و حسین (رض) و سایر فرزندان مسلمانان دعا می نمودند. برای حضرت انس دعا کرد تا

خداوند بدو برکت در عمر و مال ارزانی نماید. وی همواره از سرمایه دارترین افراد بود و فرزندان و نواها هایش بالغ بر یکصد نفر شدند و مالش چنان برکت داشت که در هر سال دو مرتبه ثمر می دادند. و هرگاه نوزاد مسلمانی را پیش پیامبر می آوردند کام آنها را با خرما شیرین می نمود و برای آنها اسمی انتخاب می کرد و برایش دعای خیر و برکت می نمودند.

باید هر پدر و مادر بدین نکته پی ببرد که لزوماً برای فرزندانش دعای به خیر و برکت کند و از دعا کردن در حق آنها حتی در بهترین لحظات زندگی اش کوتاهی ننماید، چنانچه در صحیحین از ابن عباس نقل شده که نبی رحمت فرمودند: هرگاه هر یک از شما خواست با همسرش همبستری نماید چنین بگوید: به نام خدا، بار الهی شیطان را از ما دور بدار و نیز از آنچه که به ما از این همبستری عطا می کنی شیطان را دور کن. چرا که خداوند قادر هست بدان ها فرزندی عطا کند که شیطان هرگز بدو ضرری برساند.

سیرت نیاکان

خداوند یکی از صفات بندگان خاص و صالح خود را چنین بر می شمارد: {وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا} و کسانی که می گویند: پروردگارا! همسران و فرزندان ما را عطا فرما (که به سبب انجام طاعات و عبادات و دیگر کارهای پسندیده، مایه سرور ما و) باعث روشنی چشمانمان گردند، و ما را پیشوای پرهیزگاران گردان (به گونه ای که در صالحات و حسنات به ما اقتداء و از ما پیروی نمایند). (الفرقان:74).

آنها از خداوند می خواهند که بوسیله فرزندان و همسران چشم های آنان را خنک بگرداند (آن ها را صاحب عزت و کرامت گرداند)، و این ممکن نیست مگر زمانی که بر مسیری از هدایت و رشد و ایمان باشند که خدا را خوش آمده باشد. و بندگان خاص خدا نه تنها تقوا را برای فرزندان خود خواستار هستند، بلکه از خداوند می خواهند تا آنان را پیشرو و الگوی متقیان قرار دهند. بر همین اساس برای فرزندان تان زیاد دعا کنید و به اصرار از خدا بخواهید تا آنها را صلاح و رستگاری دنیا و آخرت عطا نماید.

دو نکته مهم:

دوست دارم دو نکته را در اینجا یادآور شوم

اول: گاهی چنان برای فرزندان تان دعا کنید که آنها به هنگام دعا کردن صدای شمارا بشنوند مثلاً وقتی که به او می گوئید از خدا می خواهم قلب تو را مملو از معرفت خود کند، یا از خدا می خواهم از تو راضی باشد و یا اینکه تو را همراه کسانی قرار دهد که آنها خدا را دوست دارند و آنها نیز خداوند را. این جملات و کلمات او را خوشحال می نماید و وقتی می بیند شما چقدر مشتاق به سعادت مندی وی و سایرین می باشید، قلبش سرشار از محبت به شما می شود او نیز سعی می کند به گونه ای عمل کند تا شایسته دعای شما شود و دعای شما را محقق سازد.

دوم: از نفرین کردن فرزندان تان جدا پرهیز نمایید:

هرقدر که خطا و اشتباه کرده اند یا چیزی را شکسته اند و یا ضرر دیگری را وارد کرده اند هرگز آنها را نفرین ننمایید.. رسول خدا فرمودند: دعای والدین در حق فرزندان اجابت شده است حال چه به نفع آنها باشد و چه به ضرر آنها. در سنن ترمذی از حضرت ابوهریره نقل شده؛ پیامبر خدا فرمودند: دعای سه شخص پذیرفته شده هستند: دعای مظلوم و دعای مسافر و دعای والدین در حق فرزندان.

گاهی اتفاق می افتد که لحظه دعا کردن یا نفرین کردن فرزندان مصادف با لحظه اجابت باشد از همین رو پیامبر ما را از نفرین کردن فرزندان شدیداً بر حذر داشته اند: در حدیثی از جابر انصاری آمده، نبی رحمت فرمودند: برای تباهی خود و فرزندان تان و خدمه تان و اموال تان دعا ننمایید چون مبدا دعایتان درست در همان لحظه ای باشد که خداوند، هرچه را بندگان بخواهند اجابت می فرماید. (رواه مسلم).

چه بسا نفرین هایی بوده که از طرف والدین در حق فرزند شده و با لحظه اجابت دعا مقارن گشته سبب گمراه و تباهی یا مرگ فرزند شده است.

گویند مردی پیش عبدالله بن مبارک آمده و از نافرمانی فرزندش شکایت کرد. عبدالله به وی گفت: آیا تا به حال او را نفرین کرده ای؟ مرد

گفت: بله. عبدالله گفت: خودت او را تباه نموده ای.

حال این مرد و فضیل بن عیاض را با هم مقایسه کن.

فضیل همواره برای فرزندش علی چنین دعا می کرد: بار خدایا! من تا حد توانم برای تربیت فرزندم علی تلاش کردم و تو نیز او را ادب آموز. فرزندش از زمره بهترین و عبادت گزارترین و متقی ترین افراد بود.

به خوت عادت بده تا مبادا بر علیه فرزندان دعا بنمایی، هرگاه از دست او رنجیدی در حق او چنین دعا کنک خداوند تو را اصلاح و هدایت نماید. اگر با لحظه اجابت دعا مقارن شود هم او بواسطه دعای شما سعادت مند می گردد، و شما نیز بخاطر هدایت یافتن او خوشبخت می گردی.

بارخدایا! فرزندان و ما فرزندان سایر مسلمانان را اصلاح بنما و ای ذات بزرگوار آنها را به بهترین نحو پرورش نمای.

منبع: اسلام ویب

مترجم: عصمت الله تیموری